

LO

Deres referanse

Vår referanse
19/00009-123Vår dato
15.10.2019

Hørings svar - Forslag til lov om integrering (integreringsloven) og forslag til endringer i lov om norsk statsborgerskap (statsborgerskapsloven)

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for 30 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere

FO takker for muligheten til å komme med innspill til nye integreringslov og endringer i statsborgerskapsloven. FO har mange medlemmer som jobber med integrering av flyktninger og vårt høringssvar bygger blant annet på deres erfaringer.

Kunnskapsdepartementet foreslår å oppheve dagens introduksjonslov, og innføre en ny lov om integrering. Lovforslaget inneholder blant annet bestemmelser om kommunens og fylkeskommunens ansvar, tidlig kvalifisering, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Ifølge departementet skal forslaget bidra til at flere får formelle kvalifikasjoner gjennom innføring av standardiserte elementer og mer bruk av formell kvalifisering og utdanning i introduksjonsprogrammet. Differensiert programtid skal lovfestes. Departementet foreslår at innretningen på norskopplæringen endres fra gjennomførte timer til et krav om å nå et minimumsnivå i norsk.

I tillegg til ny integreringslov, foreslår departementet endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften. Kravet til kunnskaper i norsk muntlig for rett til statsborgerskap etter søknad fra nivå A2 til nivå B1 foreslås opphevet.

FO støtter regjeringens integreringsstrategi som prioriterer utdanning og kvalifisering og bidrar til sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet. Inngangsbilletten til det norske samfunn og arbeidsliv er gode norsk kunnskaper. Kvaliteten på tilbudet som gis må derfor være svært god.

Kvalifisering av nyankomne flyktninger må i gang så tidlig som mulig. Kommunenes kapasitet og kvalitet på kvalifisering må derfor styrkes og tydeliggjøres.

Arbeid må være hovedmålsetting for de aller fleste flyktninger, samtidig vet vi at det ikke er realistisk for alle. Andre forhold enn språk kan gjøre det vanskelig for at den enkelte kan få seg jobb. For flyktninger hvor arbeid ikke er et realistisk mål, er det også viktig med et godt introduksjonsprogram.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 OsloPostadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 OsloTelefon:
02380Telefaks:
94 76 20 18e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674Bankgiro kontigent:
9001.08.71394Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Det er heller ikke bare et godt introduksjonsprogram som bidrar til bedre integrering. Både innstrammingsregler i asylpolitikk knyttet til familiegjening, tilbakekall av oppholdstillatelse og reduksjon av størrelse på stønader har stor betydning og kan være et hinder for integrering.

Vi vil avgrense våre innspill til noen områder i forslag til integreringslov og statsborgerskapslov.

Kompetansekartlegging i mottak

FO mener det er bra at introduksjonsprogrammet i større grad skal tilpasses individuelt og at kompetansekartlegging og karriereveiledning i forkant av oppstart av introduksjonsprogrammet lovfestes. Karriereveiledningen skal bygge på kompetansekartleggingen, og bidra til at den enkelte tar informerte valg om utdanning og arbeid, og at programmet blir tilpasset den enkeltes behov.

FO er imidlertid kjent med at det ikke alltid er mulig å avklare utdanningsbakgrunn like raskt som det her forutsettes. For mange er det vanskelig å skaffe papirer fra utdanning i utlandet i en flukt- og krigssituasjon. Vitnemål fra utdanningen skal deretter oversettes og sendes til godkjenning. Dette tar mer tid enn forutsatt i lovforslaget. I mange tilfeller tar dette opp til ett år å få avklart for enkelte utdanninger. FO er derfor bekymret for om det er mulig å framskaffe tilstrekkelig informasjon om utdanningen innen vedtak om oppstart fattes. Vurdering av hva slags program den enkelte tilbys kan derfor bli tatt på feil grunnlag.

En riktig vurdering av utdanning er avgjørende fordi det i lovforslaget knyttes til programmets lengde. I lovforslaget framgår det at deltakere med minst videregående utdanning skal ha rett til kun 3 til 6 måneders program. Deltakerne skal ikke ha rett til forlengelse, til tross for at departementet er klar over at ikke alle videregående utdanninger fra hjemlandet gir generell studiekompetanse. FO mener det er for lite. Det er ikke realistisk at 3 til 6 måneder er nok tid til å lære tilstrekkelig norsk for å komme inn på videregående - eller høyere utdanning. Resultatet kan bli at mange tvinges til å ta ufaglærte jobber med en usikker tilknytning til arbeidslivet. Svært mange flyktninger har behov for en formell utdanning i Norge til tross for at de har en fullført utdanning fra hjemlandet.

Hvilken instans som skal avgjøre hvor langt program den enkelte skal innvilges er også uklart. I lovforslaget vises det til fylkeskommunen. Dette vil i så fall sterkt begrense både deltakers og kommunens handlingsrom. Dersom beslutningen om programmets lengde skal avgjøres etter én til to veiledninger som skissert i høringen, er det stor fare for at kommunen og deltaker ender opp med en beslutning som kan oppfattes som tilfeldig av deltakerne og kommunen som er ansvarlig for å gjennomføre programmet.

Departementet foreslår i punkt 6.1.2. at alder ved vedtak om opphold i stedet for alder ved søknad om introduksjonsprogram, skal styre rettighetene til introduksjonsprogram og norsk. I tilfelle vil det føre til at unge flyktninger ikke lenger kan vokse seg inn i introduksjonsprogrammet, og flere eldre flyktninger enn tidligere vil ha rett. Dette vil innebære en uhenksom forskyvning av målgruppen, og vil gå ut over unge flyktninger under 18 år når de får vedtak om opphold.

Erfaringer fra forsøk

FO er kjent med at flere av endringsforslagene i mindre skala har vært forsøkt ulike steder. Forsøkene har gitt nye muligheter for nyankomne flyktninger til å skaffe seg

stabil og varig tilknytning til arbeidslivet gjennom lengere kvalifiseringsløp. Det er imidlertid viktig å understreke at dette kun har vært begrensede forsøk hvor en i stor grad har kunnet velge ut motiverte og ressurssterke deltakere. Derfor er det ikke gitt at modellene er overførbare til alle deltakere. En forutsetning er også at kommunen har mange deltakere på omtrent samme nivå samtidig for å tilby slike tilpassede og komprimerte program på et forsvarlig nivå. Dette er ikke mulig i mindre kommuner.

Medlemmer som jobber med denne gruppen rapporterer at flyktninger som har kommet de siste årene har hatt større behov for oppfølging som støttetiltak rettet mot familie og psykisk og fysisk helse. Dette gjelder også for ressurssterke flykninger. I startfasen er slike støttetiltak viktige for å stabilisere og på sikt sikre at nyankomne flykninger etablerer seg og oppnår varig tilknytning til arbeidsmarkedet. Vi ser ikke hvordan dette skal følges opp i nye lovregler i samme grad som i dag.

Lovforslaget legger opp til at kommunene bør drive en form for oppfølging etter programslutt uten at dette er pålagt. En etter-oppfølging kan bidra til at deltakere ikke faller ut av arbeid og utdanning etter avslutning, men er også ressurskrevende.

Departementet forventer at det nye lovforslaget skal bidra til at flere innvandrere deltar i arbeidslivet og skal fylle gapet mellom medbrakt kompetanse og krav i arbeidslivet. En forventer at dette er økonomisk lønnsomt og kan gjennomføres uten tilføring av økte ressurser til kommunene. Dette til tross for at det foreslås lengre løp for grupper av deltakere. Departementet anslår at 70% av dagens deltakere vil være i kategorien deltakere med mulighet til et treårig program dersom de er motivert og ønsker videregående utdanning.

Statsborgerloven

FO registrerer at lovforslaget skjerper krav for å få innvilget norsk statsborgerskap. I forslagens § 4-1 framkommer at for å innvilge norsk statsborgerskap, må søker ha bestått avsluttende prøve i norsk på B1 eller høyere nivå. Flere ulike fagmiljøer med god kjennskap til disse nivåene mener at kravet er for høyt. FO ber om at Kunnskapsdepartementet gjør en ny vurdering av hvorvidt kravet er for strengt.

FO etterlyser mer satsing på integrering i tidlig fase

FO registrerer at departementets forslag hovedsakelig retter seg mot personer som allerede har fått oppholdstillatelse i Norge. Saksbehandlingstiden på opphold kan være lang, og vi mener integrering må starte tidligere. Omtrent 70 prosent av dem som søker beskyttelse i Norge får oppholdstillatelse og skal bli her. Tiltak i ankomstfasen er derfor en god investering. Ventetiden før svar på asylsøknaden må fylles med konstruktive tiltak som gjør at flyktninger får brukt sine ressurser, enten de får beskyttelse og opphold, eller får avslag og må returnere. Passivitet på mottak er skadelig, til hinder for integrering og er å sløse med ressurser.

FO mener derfor at:

- Flere norsktimer bør tilbys asylsøkere. Antallet timer ble redusert fra 250 til 175 i 2016, og departementet foreslår ikke å øke antallet til tidligere nivå – uten at det begrunnes hvorfor.
- Asylsøkere bør som hovedregel gis midlertidig arbeidstillatelse mens asylsøknaden behandles. Vi kan ikke se at midlertidig arbeidstillatelse omtales i departementets høringsnotat. Både i Danmark, Sverige og Finland er det enklere for asylsøkere å få midlertidig arbeidstillatelse enn i Norge.

- Kompetansekartlegging bør skje raskt etter ankomst, og ikke til etter oppholdstillatelse slik departementet foreslår.

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Inger Karseth
Rådgiver